

Förord

STEPHAN BORGEHAMMAR

Dopet debatteras. Behövs det? Vad betyder det? Kan det ibland vara rätt att vägra döpa? Bör dop ske i huvudgudstjänsten? Hur kan dopundervisningen bäst utformas?

Frågorna är många och visar dopets aktualitet. I min roll som akademisk lärare får jag ofta handleda uppsatser om dop. Teman som nyligen har varit på tapeten är bruket av dopträd, som raskt sprider sig inom Svenska kyrkan, och faddrarnas faktiska funktion. I kyrkomötet väcks regelbundet frågan om man måste vara döpt för att få ta emot nattvarden. I Kyrkans tidning har arvsyndsläran och befrielsebönen diskuterats. Svenska kyrkans handboks-kommitté förbereder ett reviderat dopritual. Artiklarna i denna årsbok speglar olika aspekter av den pågående debatten.

Vårt omslag knyter an till en annan tid med andra frågor och prioriteringar. Dalby kyrkas dopfunt är från mitten av 1100-talet. Kristendomen var då väl etablerad i Norden men församlings- och kyrkobygge pågick ännu för fullt. Dopet framställdes i text, bild och rit som den kristna existensens fundament.

Den bastanta Dalbyfuntens centrala motiv är Jesu dop – men dess budskap handlar inte om historien utan om här och nu. Den uppmärksamme noterar att Johannes inte döper, han pekar på Jesus med en gest som säger: ”Där är Guds lamm som tar bort världens synd” (Joh. 1:29). Runt cuppans kant löper en inskrift i rimmad hexameter:

Iam res declarat quid quondam significarat
In cruce productus Christi de vulnere fluctus.

Orden kan tolkas på följande vis, i ett försök till svensk orimrad vers:

Här är den verklighet som en gång blev bebådad
När på korset en ström ur Kristi sår framvällde.

Vattnet som rann ur såret i Kristi sida (Joh. 19:34) är alltså ett tecken som pekar mot en framtida fullbordan. Det visar att försoning ägt rum och att delaktighet av försoningen ges i dopets vatten. Frälsningens verklighet, det livgivande vattnet, finns i funten här och nu.

Med ett sådant tänkande är det inte underligt att de majestätiska romanska dopfuntarna till att börja med placerades på ett podium centralt i kyrkorummet. Först kring år 1300 flyttades de till en plats nära kyrkans ingång. Denna flyttning, liksom flyttningen till koret i början av 1600-talet, hänger samman med djupgående förändringar i spiritualitet och pastoral praxis.

Flyttningarna visar att dopet är en levande praxis som varierar och förhandlas. Hela tiden behåller dock dopet sin centrala ställning i kyrkolivet, vilket framgår av att funtarnas skiftande placering nästan alltid är framträdande. Det framgår också av den stora omsorg som ägnas dopets gestaltning och av det rikliga bruket av symboler i samband med dop.

Symbolerna på Dalby kyrkas dopfunt, vilka är betydligt fler och mer komplicerade än vad som har kunnat antydast här, är måhända svårtillgängliga för en modern människa. Men ännu används funten. Ännu bildar den med sitt bildspråk och sin blotta existens en brygga mellan då och nu, säger *Här* är den verklighet ...

* * *

Folke Bohlin har meddelat att han lämnar redaktionskommittén för Svenskt Gudstjänstliv efter jämnt 50 års tjänstgöring. Han började i redaktionen 1962 som representant för Laurentius Petri Sällskapet. 1968 tog han över som redaktör, en post han innehade till 1985. Under den perioden såg han bland annat till att Svenskt Gudstjänstliv fick ett 50-årsregister (1976) samt införde ordningen med temanummer. Efter 1985 har han fortsatt som synnerligen aktiv medlem av redaktionen till sin självpensionering från uppdraget i våras. Att redogöra

för Folkes insatser under en period som spänner över nästan hela min livstid är omöjligt för mig, att framföra ett tillräckligt tack likaså. Måtte ett gott arbete, väl utfört, vara honom nog.

Som ersättare för Folke Bohlin har organisten och doktoranden i systematisk teologi Jonas Lundblad invalts i redaktionskommittén. Vi hälsar honom varmt välkommen och önskar honom en lika lång och tillfredsställande gärning som Folkes!

Stephan Borgehammar

